

Секція: 5. Особливості обліково-аналітичного забезпечення національних економік в умовах глобалізації.

Мулик Я.І.,
аспірантка кафедри організації обліку та звітності
Вінницького національного аграрного університету

СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗУВАННЯ КРИЗОВИХ СТАНІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Необхідною умовою забезпечення фінансової безпеки підприємства є управління фінансовими ризиками, яке дозволяє уникнути прийняття неадекватних управлінських рішень. Світовий і вітчизняний економічний досвід свідчить про необхідність створення такої моделі забезпечення фінансової безпеки підприємства, яка була б стійка до фінансових ризиків і активно стимулювала соціально-економічний розвиток господарюючого суб'єкта. Важливого значення при управлінні фінансовою безпекою підприємств є визначення показника ймовірності банкрутства. Доцільно зауважити, що станом на 1 жовтня 2013 року загальна кількість підприємств, які перебувають в процедурах банкрутства, становить 12304. На початок 2014 року таких підприємств було 13 642 - це на 6% більше ніж у 2012 році та на 11,6 % – ніж у 2010 році.

Слід зазначити, що на сьогодні існує ряд методик, розроблених для прогнозування кризових ситуацій (банкрутства), тому необхідним є огляд їх спрямованості і обмеження у застосуванні, а також визначення можливості застосування для оцінки фінансової безпеки молокопереробних підприємств.

Більшість методик прогнозування кризових станів (банкрутства) базуються на математичних моделях, наприклад, методики розроблені Е. Альтманом, Р. Таффлера та ін., що базуються на фінансових даних і включають оперування деякими коефіцієнтами: Z-коефіцієнтом Альтмана (США), коефіцієнтом Таффлера (Великобританія), розробленими за допомогою багатовимірною дискримінантного аналізу, та іншими.

Основні методики прогнозування кризових станів та ймовірності банкрутства наведені в табл. 1.

Таблиця 1.

Огляд сучасних методик прогнозування кризових станів

Назва методики	Модель	Критичні значення
Двохфакторна модель Альтмана (Z-рахунок Альтмана)	$Z = -0,3877 - 1,0736KП + 0,0579Kф$, де Кп – коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності) Кфа – коефіцієнт фінансової залежності	$Z = 0 - 50\%$ $Z < 0$, менше 50 % $Z > 0$, більше 50 %
П'ятифакторна модель Альтмана (Z-рахунок Альтмана)	$Z = 1,2 Kоб + 1,4 Kнп + 3,3 Kр + 0,6 Kтл + 1,0 Kом$, де Коб – частка оборотних коштів в активах; Кнп – рентабельність активів (вирахована по нерозподіленому прибутку); Кр – рентабельність активів (вирахована по балансовому прибутку); Ктл – коефіцієнт поточної ліквідності за ринковою вартістю власного капіталу; Ком – віддача всіх активів	Z до 1,8 – дуже висока; 1,8 – 2,7 – висока; 2,8 – 2,9 – можлива; Більше 3 – низька
Модифікований Альтмана	показник $Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107 X_3 + 0,42 X_4 + 0,995 X_5$, де X_4 – відношення балансової вартості власного капіталу до залученого капіталу	Порогове значення складає 1,23
Модель Таффлера	$Z = 0,53X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4$, де X_1 – відношення валового прибутку до короткострокових зобов'язань; X_2 – відношення оборотних активів до суми зобов'язань; X_3 – відношення короткострокових зобов'язань до суми активів; X_4 – відношення виручки до суми активів	$Z > 0,3$ – гарні перспективи; $Z < 0,2$ – вірогідне банкрутство;
Модель R-рахунку	$K_{комп} = 8,38K_1 + K_2 + 0,054K_3 + 0,63 K_4$, де K_1 - частка оборотних активів в активах; K_2 - рентабельність власних активів; K_3 - віддача всіх активів; K_4 - рентабельність виробництва	$R < 0$ – максимальна ймовірність банкрутства; 0-0,18 – висока ймовірність банкрутства; 0,18-0,32 – середня ймовірність банкрутства; 0,32-0,42 – низька ймовірність банкрутства; $R > 0,42$ – мінімальна ймовірність банкрутства
PAS – коефіцієнт (Perfomans Analysys Score)	Відносний рівень діяльності підприємства, відображений на основі Z-коефіцієнта за конкретний період (показник відображений у відсотках від 1 до 100)	При PAS = 50%, діяльність оцінюється як задовільна; При PAS = 10 % - незадовільна діяльність підприємства

Таким чином, було здійснено огляд сучасних методик оцінки ймовірності банкрутства, наведених в табл. 1. Однак, для вітчизняних підприємств вважаємо найбільш прийнятною, для оцінки ймовірності банкрутства, модель R-рахунку. Розрахунок даного коефіцієнта застосовують для не акціонерних товариств або акціонерних товариств, які не торгують своїми акціями на біржах, з огляду на це, показник є ефективним для оцінки ймовірності банкрутства для більшості вітчизняних підприємств. Алгоритм розрахунку показників для даної моделі R-рахунку подано нижче.

$$K1 = \frac{\text{Обіговий капітал}}{\text{Середньорічна вартість активів}}; \quad (1)$$

$$K2 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Власний капітал}}; \quad (2)$$

$$K3 = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість активів}}; \quad (3)$$

$$K4 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Загальні витрати}}; \quad (4)$$

У відсотковому вираженні, за моделлю R-рахунку, ймовірність банкрутства, наведена в таблиці 2.

Таблиця 2. Ймовірність банкрутства відповідно до величини R .

Величина R	Ймовірність банкрутства,%
Менше 0	Максимальна (90-100)
0-0,18	Висока (60-80)
0,18-0,32	Середня (35-50)
0,32-0,42	Низька (15-20)
Більше 0,42	Мінімальна (до 10)

Таким чином, за даною моделлю ймовірність банкрутства поділяють на максимальну – коли ймовірність банкрутства становить 90-100%, високу – 60-80%, середню – 35-50%, низьку – 15-20% та мінімальну, коли ймовірність банкрутства досліджуваного підприємства сягає до 10%. Ймовірність банкрутства у відсотковому вираженні залежить від розрахункової величини (R).

Отже, здійснивши огляд сучасних методик оцінки ймовірності банкрутства було встановлено, що найбільш доцільніше на більшості підприємствах України розраховувати ймовірність за моделлю R-рахунку, яка

застосовується для неакціонерних товариств або акціонерних товариств, які не здійснюють торги своїми акціями на біржах.